

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

27.9.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto

HE 153/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vuoden 2023 tuloveroasteikosta ja eräiden tuloverotusta koskevien säännösten muuttamisesta ja kumoamisesta

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vuoden 2023 tuloveroasteikosta ja eräiden tuloverotusta koskevien säännösten muuttamisesta ja kumoamisesta.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Tuloveromuutokset pääosin perusteltuja, kohdistumisen tulisi olla parempi

Esityksessä vuonna 2022 väliaikaisesti voimassa ollutta matkakuluvähennyksen enimmäismäärän ja oman auton käytön perusteella myönnettävän kilometrikohtaisen vähennyksen korotuksen voimassaoloa jatketaan vuodelle 2023. Lisäksi työtulovähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan korotettavaksi ikäperusteisesti.

Hallituksen esitys yrittää vastata todelliseen ongelmaan. Ukrainan sota, energiakriisi ja vallitseva inflaatio vaikuttavat kaikki yhdessä ja erikseen vallitsevaan toimintaympäristöön. Inflaatio oli elokuussa 2022 peräti 7,6 prosenttia.

Esityksen periaatteet ovat kannatettavia. Kun halutaan kompensoida äkillistä sekä yllättävää energian hintojen nousua, niin esityksen kaltaiset täsmäkeinot ovat parempia kuin esimerkiksi yleiset verokevennykset. Verotuksen käyttäminen johtaa kuitenkin siihen, että taloudellinen tuki verovähennyksen kasvattamisen muodossa kohdistuu kaikille autoa työmatkoihin käyttäville.

Esitys pienentää staattisesti arvioituna vuoden 2023 tasossa verotuloja yhteensä noin 24 miljoonalla eurolla. Verotuottojen muutos ei myöskään näy valtiontalouden kehyksissä.

Merkitystä tulee antaa myös esityksen ilmastopoliittiselle puolelle. Nyt käsillä olevan esityksen voidaan ajatella välillisesti olevan tuki fossiilisille polttoaineille. Tämä siitä huolimatta, että sähköautojen määrä on ollut kasvussa ja osa työmatkoihin käytetyistä autoista on myös sähkökäyttöisiä. Vuoden 2021 lopussa liikennekäytössä olevista henkilöautoista bensiinikäyttöisiä oli 68 prosenttia, dieselkäyttöisiä 27 prosenttia ja sähkökäyttöisiä yksi prosentti.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

27.9.2022

Matkakuluvähennys ei riipu auton käyttövoimasta tai kuluista, joten vähennyksen kasvattaminen ei vaikuta kannustimiin vaihtaa autoa vähäpäästöisempään. Matkakuluvähennyksen kasvattaminen ei ole kuitenkaan ilmastopoliittisesta näkökulmasta yhtä ongelmallinen kuin jakeluvelvoitteen laskeminen tai polttoaineverotuksen yleinen kevennys.

Ehdotettu ikään perustuvan työtulovähennyksen korottaminen vähentäisi julkisen sektorin verotuloja noin 76 miljoonalla eurolla, joten työllisyysvaikutukset huomioidenkin kyseessä on julkista taloutta heikentävä työllisyystoimenpide.

Työtulovähennyksen enimmäismäärän korottamisen arvioidaan lisäävän työllisyyttä pitkällä aikavälillä vajaalla 1 000 henkilöllä. Käyttäytymisvaikutus on siis suhteellisen maltillinen ja julkistalouden kustannus per lisätyöllinen suhteellisen korkea. Haastavaa on myös, että toimenpiteen katsotaan kohdistuvan absoluuttisesti ja suhteellisesti eniten suurituloisiin kotitalouksiin.

Muihin hallituksen esityksen osiin, kuten tunnustuspalkintojen veromuutoksiin ja tosiallista johtopaikkaa koskeviin säännöksiin, SAK:lla ei ole huomautettavaa.

Energiakriisin verotukselliset kompensatiotoimenpiteet kalliita julkiselle taloudelle

Huomionarvoista on, että hallitus on esittänyt myös useita energiakriisiin pureutuvia toimenpiteitä, joita ei erikseen käsitelty tässä lausunnossa. Näitä ovat esimerkiksi sähkön arvonlisäverotuksen alentaminen ja ns. sähkövähennys, joka on tarkoitus säätää kotitalousvähennyksen yhteyteen. Joka tapauksessa energiakriisin (verotuksellisten) kompensatiotoimenpiteiden loppusumma vuodelle 2023 on yli 800 miljoonaa euroa, mitä voidaan pitää merkittävänä.

Viimeistään ensi hallituskaudella on tarkoituksenmukaista keskustella talouden tasapainottamisesta. On huomioitava, että talouden tasapainottaminen vaatii sekä valtion tulo- että menopuolen tarkastelua. On myös huomioitava, että tasapainottamisen suunnittelu ja toteutus tulee olla ylihallituskautista.

Talouspoliittiseen keskusteluun linkittyy olennaisesti käynnissä oleva kehysmenettelyn uudistaminen. SAK on pitänyt esillä, kuinka veromuutokset eivät näy kehyksissä. Tavoitteena on estää tilanteet, joissa suositetaan kehyksen ulkopuolella olevia verotukia, vaikka muu keino olisi vaikuttavampi ja tehokkaampi. Huomio on merkityksellinen esimerkiksi TKI- ja ilmastopolitiikassa. Esimerkiksi nyt esitetyt matkakuluvähennyksen muutokset eivät näy kehyksissä.

Kasvu ja vaikuttaminen -osasto

27.9.2022

Syksyllä ja keväällä käytävät työmarkkinaosapuolten neuvottelukierrokset tuovat kokonaisuuteen omat epävarmuustekijänsä. Tärkeää on välttää inflaatiokierteen alkaminen. Yksi mahdollinen ratkaisu on, että valtion veroratkaisut ja työmarkkinaosapuolten neuvottelemat palkkaratkaisut sidotaan yhteen tavalla, joka varmistaa ostovoiman ja työn tuottavuuden tason säilyttämisen.

Verojaoston tulisi painottaa lausunnossaan energiakriisin kompensatiotoimenpiteiden kohdistumisen ja kustannustehokkuuden tärkeyttä ja tämän lisäksi esityksen vaikuttavuutta sekä ilmastopoliittista näkökulmaa. Kompensaatio tulee ensisijaisesti kohdistaa heihin, jotka tosiasiassa tarvitsevat tukea energian hintojen nousun vuoksi.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry